

אוניברסיטת בר אילן

התכנית

למדע הלכה

הכרה כללית של מבנה לימודים לקראת קבלת
תואר שני (M.A.)

מטעם המחלקה להיסטוריה
הפקולטה למדעי הרוח

תשע"ז
תאריך עדכון: ניסן תשע"ו

תוכן

3	רציונל:
3	התוכנית כיום:
4	מטרת הלימודים:
4	דרישות קבלה
5	מסלול א' – עם תזה :
5	מסלול ב' – ללא תזה :
6	השלמות
7	מכינה :
8	תכנית הלימודים במסלול א' - עם תזה - תשע"ו
8	תכנית הלימודים במסלול ב' - ללא תזה - תשע"ו
11	סילבוסים לדוגמא של הקורסים בתוכנית
11	כימיה וכשרות
13	מדע והלכה בסוגיית ההשתלות- היבטים מוסריים, הלכתיים וחינוכיים
14	פוריות האדם- היבטים מדעיים והלכתיים
15	ביולוגיה והלכה
16	מחקר כמותי
18	בע"ח בהלכה
19	פיזיקה ושבט בעידן המודרני
20	התמודדות היהדות עם סוגיות מדעיות ופילוסופיות
22	גניקולוגיה והלכה
23	סוגיות נבחרות במדע והלכה - הלוח העברי
25	נספח - רשימת עבודות תזה לתואר שני במגמת מדע, הלכה וחינוך
27	נספח – סטטיסטיקה ונתונים מצטברים (תש"ע- תשע"ה)
27	כללי-
27	תואר שלישי

רציונל:

מזה יובל שנים עומדת אוניברסיטת "בר אילן" בחזית האינטגרציה של תורה עם מדע. כבר מראשיתה חתרה האוניברסיטה לטפח אישי מדע בעלי אוריינטציה דתית, שיתפסו את מקומם בשורה הראשונה של החוקרים, המפתחים והמקדמים את מדעי החי, המדעים המדויקים ומדעי החברה והרוח. עתה, במשך היובל, החליטה האוניברסיטה להרחיב מגמה זו ולהביא לפתיחתה של מסגרת לימודים ייעודית: לימודי "מדע והלכה", כתכנית ייחודית ושלמה.

נושאים כגון רפואה והלכה, השתלות, הפריות, הלוח העברי, כשרות מזון הבא מן החי, הצומח והתעשייה, סוגיות בחשמל והלכה, פיזיקה ובריאת העולם ואף מסחר וריבית לאור ההלכה הפכו זה מכבר לתחומי דעת המעוררים עניין, מחקר, ספרות ענפה ופרסומים למכביר. מטרת התכנית החדשה היא להשתמש ביתרון האיכותי והכמותי שיש לסגל אוניברסיטת "בר אילן" בתחומים אלו, ולקדם את הידע והמחקר בתחום חשוב זה. על מנת לקדם את האינטגרציה של כל הסוגיות ולהפך למכלול אחד התכנית חותרת לטפח אנשי הלכה בעלי ידע ראוי במדע, ידע שיוכלו לספק באמצעותו את התשובות הנכונות למצבים בהם הכרחי להבין את עולם המדע. במקביל חותרת התכנית לטפח אנשי מדע בעלי ידע ראוי בתחום ההלכה, מדענים שבידם הכלים הבסיסיים הנדרשים על מנת לספק מענה במצבים מורכבים כגון חשמל בשבת, גנטיקה ובחירה חופשית וכד'.

תפיסת העולם העומדת ביסוד התכנית היא שאם בעבר יכלה היצירה ההלכתית להתבסס על הידע המדעי המצוי בקרב כלל האוכלוסייה, כיום אין די בכך. התרחבות הידע, כמו גם הצטרפותם של תחומים מדעיים חדשים למערכת ההשכלה הגבוהה, מחייבת ידע מבוסס לאין ערוך. יש צורך איפוא בהשכלה גבוהה ורצינית על מנת להיזקק כדבעי ובהיקף הולם לשאלות בתחומי האישות, הרפואה, הגנטיקה, הכשרות, הכלכלה, הפסיכולוגיה, הגריאטריה, הסטטיסטיקה או הריבית. ידע זה מבקשת לספק תכנית הלימודים המוצעת להלן.

בפנינו עומד החזון הרוחני האידיאלי, החותר לשילוב החשיבה המדעית עם החשיבה התורנית וביסוס הגשר שבין מדע והלכה. אנו מאמינים שבגשר זה צפון עתידו של עם ישראל במובן העמוק והנעלה ביותר.

התוכנית כיום:

התכנית למדע הלכה ממוקמת בפקולטה למדעי הרוח ומקיימת לימודים מתקדמים עם תזה ובלי תזה לתואר שני בנושאים כמו: רפואה והלכה, פיזיקה ויהדות, כימיה וכשרות וכד' וזאת ברמה ההולמת לימודים אקדמיים לתואר שני.

מטרת הלימודים:

- א. חקר המאפיינים ויחסי הגומלין שבין החשיבה המדעית לחשיבה ההלכתית.
- ב. הקניית ידע ודרכי הוראה של סוגיות הלכתיות הקשורות לעולם מדעי הטבע והמדעים המדויקים כפי שהם נידונות בספרות ההלכה לדורותיה, עם דגש על הפסיקות בעשורים האחרונים.
- ג. טיפוח המחקר בתחומים בהם ההלכה והמדע משיקים זה לזה, במטרה לקדם את האינטגרציה של המקצועות הללו לתועלת החברה הישראלית ותרבותה.
- ד. הכשרת אישי מדע, הלכה, מינהל והנהגה מהארץ ומחו"ל, על מנת לאפשר להם להכיר, לתפקד, לנהל ולהנהיג סביבה בה המערכות ההלכתיות המדעיות שלובות זו בזו.
- ה. הרחבה והעמקה של הידע המדעי בקרב רמ"ם ומורים/ות למקצועות היהדות במטרה להביאם להכרה מקרוב של הזוויות המדעיות של נושאי ההלכה בעידן המודרני. הדגש מושם על תחומים בהם יש חובה להכיר היטב את הרכיבים המדעיים על מנת לחוות דעה בתחום ההלכתי הרלוונטי.
- ו. חקר תולדות האינטגרציה שבין מדע להלכה בתחומי הדעת השונים.
- ז. הכרת עולם ההלכה הרלוונטי למדע עבור מדענים וחוקרים.

דרישות קבלה

המועמד לתוכנית חייב להיות בעל תואר אקדמי ראשון בממוצע של 85 ומעלה. לבעלי תואר ראשון במדעים מדויקים נדרש ממוצע של 76 ומעלה. על המועמד לעמוד בדרישות ועדת קבלה המורכבת מראשי המגמה.

התוכנית מיועדת לכל אדם בעל רצון להרחבת אופקים, חילוני כדתי. הדרישה העיקרית היא להיות אדם שאוהב ללמוד ולהתפתח בכיוונים חדשים ומרתקים.

תכנית הלימודים

תוכנית הלימודים מורכבת משני מסלולי לימוד: מסלול עם תזה ומסלול ללא תזה.

מסלול א' – עם תזה :

- במסלול זה הסטודנט יידרש לבצע עבודת גמר מחקרית ולהגישה בכתב. הדרישות לקבלת התואר במסלול זה, **המאפשר המשך לתואר שלישי**, תהיינה:
- סיום קורסים בסמסטר א', בממוצע 85 לפחות. במסלול זה הדרישה היא ל- **12** ש"ש.
 - הגשת עבודה סמינריונית אחת.
 - כתיבת תזה בהתאם לתקנון לתואר שני של אוניברסיטת בר-אילן.
 - הגשת הצעת מחקר עד סוף השנה הראשונה.

מסלול ב' – ללא תזה :

- הדרישות לקבלת התואר במסלול זה:
- סיום קורסים בהיקף של **18** ש"ש, בממוצע 75 לפחות.
 - הגשת **2** עבודות סמינריוניות.

נדגיש:

זמן הלימודים

הקורסים של התוכנית מרוכזים ביום ה' בשבוע בשני הסמסטרים הראשונים. ובנוסף לכך כוללת התכנית סמסטר קיץ¹ בו כשלושה שבועות מרוכזים בחודש יולי.

אנגלית

קיימת חובה לסיים בהצלחה קורס באנגלית- המורכב מסיליבוס ולימודים שעוצבו ע"י המחלקה לאנגלית של האוניברסיטה ונלמד ובמסגרתה. קורס זה נלמד בלא תשלום נוסף, וככל תלמיד הלומד לתואר שני באוניברסיטה: בהקשר לכך יש לעיין בתקנון בית הספר ללימודים מתקדמים ולקיים את האמור בו. כמו כן מציעה התוכנית קורס **פנימי**, המוכר לצורכי התוכנית בלבד. קורס זה הנערך **בקיץ** ומיועד למעוניינים בכך מבין תלמידי התכנית וכתחליף לקורס של המחלקה לאנגלית. (קורס זה מחייב בתוספת תשלום בנפרד משכח"ל שנקבע (200%) היות ומדובר בקורס קיץ)².

¹ ניתן להיכנס ל- 2 ש"ש בקיץ שלפני תחילת שנת הלימודים במעמד של "שומע חופשי".
² יש להבהיר שהקורס מבחינת תכניו והיקפו, במסגרת התכנית למדע והלכה, ובתשלום של קורס קיץ ואינו פוטר מחובת אנגלית לתואר שלישי. לעומת זאת, סטודנטים שילמדו את הקורס במסגרת המחלקה לאנגלית וללא עלות כספית, היה ויעברו קורס M2 או M4 יהיו פטורים מאנגלית בתואר השלישי.

ראשי התכנית:

1. הרב פרופ' יגאל שפרן - ראש המגמה ומרכז את תחום ההלכה.
2. פרופ' עלי מרצבך - מרכז תחום המדעים והטכנולוגיה.

יועץ התוכנית והכתובת הראשונה לכל פניה: ד"ר ערן רביב Eran.Raviv@biu.ac.il

השלמות וחובות נוספות**1. לימודי יסוד ביהדות:**

כל תלמיד מחויב ב-2 או ב-4 ש"ש קורסי השלמה ביהדות שיינתנו על ידי המחלקה ללימודי יסוד. הקורסים הללו הם חובה המוטלת על כל באי האוניברסיטה וניתן להגיש בקשה לפטור לפי הכללים של המחלקה ללימודי יסוד (רקע תורני וכדומה).

2. השלמות בתחומי המדע:

כל תלמיד מחויב ב-4 ש"ש קורסי השלמה במדעים: פיזיקה, מתמטיקה, ביולוגיה וכימיה. ההשלמה תינתן ב-4 ימים מרוכזים לפני תחילת השנה כשלכל תחום מדעי מוקדש יום לימודים. תלמיד בעל 5 יח' בבגרות באחד המדעים או בעל רקע משמעותי אחר בתחום מדעי מקבל פטור מהשתתפות באותו התחום. הפטור ניתן על ידי ראש התוכנית.

***בחינה ביבליוגרפית:**

בחינה המתקיימת לקראת סוף השנה ומכילה מקורות ללמידה עצמית ממגוון תחומי מדע והלכה.

מכינה:

מכינה במדע והלכה					
ז.נ.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס	
		ד"ר עדי ירדן	לפני שנה"ל	מתמטיקה	
		ד"ר יוסי בן ציון	לפני שנה"ל	פיזיקה	
		ד"ר מיכל ויטמן	לפני שנה"ל	כמיה	
		ד"ר יהודית לקס	לפני שנה"ל	ביולוגיה	
		ד"ר ארי גייגר	לפני שנה"ל	היסטוריה	

תכנית הלימודים במסלול א' - עם תזה - תשע"ז

מסלול א' - עם תזה - 12 נ"ז (לא כולל קורסי יסוד ביהדות)

מכינה במדע והלכה					
נ.ז.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס	
-		ד"ר עדי ירדן	לפני שנה"ל	מתמטיקה	1800177
-		ד"ר יוסי בן ציון	לפני שנה"ל	פיזיקה	
-		ד"ר מיכל ויטמן	לפני שנה"ל	כמיה	
-		ד"ר יהודית לקס	לפני שנה"ל	ביולוגיה	
		ד"ר ארי גייגר	לפני שנה"ל	היסטוריה	

קורסי מחקר חובה (3 נ"ז)					
נ.ז.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס	
1		ד"ר קליין	א'	מחקר כמותי - 1	1800277
1		ד"ר קליין	ב'	מחקר כמותי - 2	1800377
1		ד"ר שלמה גוזמן-כרמלי	קיץ	מחקר איכותני	1800477

קורסי חובה + 1 סמינריון (6 נ"ז)					
נ.ז.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס	
1		הרב פרופ' שפרן	א'	פרקים נבחרים ברפואה והלכה	1800877
2		הרב ד"ר פיקסלר	א'	פיזיקה ושבת בעידן המודרני-סמינריון	1800777
		הרב ד"ר פיקסלר	א'	עבודה - מדע והלכה + פוסטר (מתוקשב)	
1		ד"ר בלפר	קיץ	תולדות המדעים	1800977
1		הרב פרופ' שפרן	ב'	החולה הסופני ומשפחתו במבט פליאטיבי	1801077
1		ד"ר זהר מאור	קיץ	המשפחה הכללית והיהודית במבט היסטורי	1801177
-		שמחה בלוך	קיץ	אנגלית - פרונטלי + מטלות	1800577

הרצאה יש לבחור 3 נ"ז					
נ.ז.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס	
1		פרופ' זיבטובסקי	א'	בע"ח והלכה	1801377
1		הרב פרופ' שפרן ומרצים אורחים	קיץ	מדעי החיים, ביולוגיה וההלכה	1801477
1		ד"ר לוינגר	א'	גניקולוגיה והלכה	1801577
1		ד"ר מאיה וולף	א'	בריאות האישה - היבטים רפואיים והלכתיים	1801277
1		ד"ר לקס	ב'	פוריות: מדע והלכה	1801677
		הרב אריאל			
1		פרופ' רוזנברג	ב'	כלכלה והלכה	1801777
1		ד"ר ערן רביב	ב'	סוגיות נבחרות במדע והלכה - הלוח העברי	1802077
1		ד"ר גרוזמן	ב'	כמיה וכשרות	1801977
1		ד"ר דוד גרבר	קיץ	מתמטיקה והלכה	1801877
1		מרצי המחלקה	א'	קורס בחירה במחלקה להיסטוריה	18xxxxx
1		מרצי המחלקה	ב'	קורס בחירה במחלקה להיסטוריה	18xxxxx

מסלול ב' - ללא תזה - 18 נ"ז

מכינה במדע והלכה				
ז.ב.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס
-		ד"ר עדי ירדן	לפני שנה"ל	מתמטיקה
-		ד"ר יוסי בן ציון	לפני שנה"ל	פיזיקה
-		ד"ר מיכל ויטמן	לפני שנה"ל	כמיה
-		ד"ר יהודית לקס	לפני שנה"ל	ביולוגיה
-		ד"ר ארי גייגר	לפני שנה"ל	היסטוריה

קורסי מחקר חובה (3 נ"ז)				
ז.ב.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס
1		ד"ר קליין	א'	מחקר כמותי – 1
1		ד"ר קליין	ב'	מחקר כמותי – 2
1		ד"ר שלמה גוזמן-כרמלי	קיץ	מחקר איכותני

קורסי חובה + 2 סמינריון (8 נ"ז)				
ז.ב.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס
1		הרב פרופ' שפרן	א'	פרקים נבחרים ברפואה והלכה
2		הרב ד"ר פיקסלר	א'	פיזיקה ושבת בעידן המודרני - סמינריון
		הרב ד"ר פיקסלר	א'	עבודה - מדע והלכה + פוסטר (מתוקשב)
1		ד"ר בלפר	קיץ	תולדות המדעים
1		הרב פרופ' שפרן	ב'	החולה הסופני ומשפחתו במבט פליאטיבי
2		הרב פרופ' שפרן ומרצים אורחים	שנתי	התמודדות היהדות עם סוגיות מדעיות במרוצת הדורות
1		ד"ר זהר מאור	קיץ	המשפחה הכללית והיהודית במבט היסטורי
-		שמחה בלוך	קיץ	אנגלית - פרונטלי + מטלות

הרצאה יש לבחור 7 נ"ז				
ז.ב.	שעה	מרצה	סמסטר	נושא קורס
1		פרופ' זיבוטובסקי	א'	בע"ח והלכה
1		הרב פרופ' שפרן ומרצים אורחים	קיץ	מדעי החיים, ביולוגיה וההלכה
1		ד"ר לוינגר	א'	גניקולוגיה והלכה
1		ד"ר מאיה וולף	א'	בריאות האישה - היבטים רפואיים והלכתיים
1		ד"ר לקס	ב'	פוריות: מדע והלכה
1		פרופ' רוזנברג	ב'	כלכלה והלכה
1		ד"ר ערן רביב	ב'	סוגיות נבחרות במדע והלכה - הלוח העברי
1		ד"ר גרוזמן	ב'	כמיה וכשרות
1		ד"ר דוד גרבר	קיץ	מתמטיקה והלכה
1		מרצי המחלקה	א'	קורס בחירה במחלקה להיסטוריה
1		מרצי המחלקה	ב'	קורס בחירה במחלקה להיסטוריה

• כפוף לאישורי רשויות האוניברסיטה

יש לקרוא באתר האינטרנט אודות חובות התואר השני לשפה זרה- אנגלית וקורס יסוד ביהדות.

סילבוסים לדוגמא של הקורסים בתוכנית

התוכנית הסופית לשנה הבאה טרם נקבעה. ניתן ללמוד מהקורסים שמועברים השנה על רוח התוכנית ועל התכנים הנלמדים בה.

						כימיה וכשרות	שם הקורס:
Aric-Lev.Gruzman@biu.ac.il						ד"ר גרוזמן,	שם מרצה:
1	סה"כ נ"ז:			1	סמסטר	שעות	2 שיעור:
							סילבוס:

18-019-77 Kashrut and Chemistry

Dr. Arie Gruzman

Course Definition: lectures

School year: 2014-2015

Semester: 2

Credit: 1

A. Course goals:

1. The student will recognize the principles of chemistry that is the basis of the food and pharmaceutical industry.
2. The student will learn about the Halachic problems the modern kosher systems face today.
3. The student will recognize scientific solutions to problems with kosher products.
4. The student will recognize the Halachic literature relevant to Halachic questions in the modern food and pharmaceutical industry.

B. Course contents:

Lectures

Detailed lesson program:

Lesson number	Subject
1-2	Introduction to the modern food and pharmaceutical industry.
3	Chalav Akum (milk milked by non-Jewish workers) - Halacha and reality.
4	Gelatin – the basic Halachic questions of Kosher food industry. Introducing general controversies and their adaptation to the changing reality.
5	Substances made of plants and of animal - Understanding basic materials in the food industry.
6	Mixing microbial in the production of food – Halachic discussion.
7	Acids, oils and fats.
8	Enzymes - questions of Kosher for Passover.
9	Sugar products.
10	Alcoholic beverages - kosher wines.
11	Processes in the industry - the cooking acidification and other processes.
12	Beverages and their production - manufacturing processes and kosher problems.
13	Kosher pharmaceutical ingredients
14	Koshrut and biological pharmaceutical production

C. Course requirements:**Other requirements:**

Active participation

Grading:

Final exam

שם הקורס:							מדע והלכה בסוגיית ההשתלות- היבטים מוסריים, הלכתיים וחינוכיים								
שם המרצה:							הרב פרופ' יגאל שפרן								
שיעור:		2		שעות		1		סמסטר		סה"כ		נ"ז:		1	
סילבוס:															
תוכן - היבטים רפואיים:															
<p>מקורות: איברים מלאכותיים, בעלי חיים, עוברים, תאי גזע, אנשים מתים, נתונים סטטיסטיים, שימור רקמות ואיברים מן המת, גורמי הצלחה וגורמי כשלון, אימונולוגיה של השתלות, וטיפולים נוגדי דחייה, דיון באיברים ספציפיים להשתלה מן החי ומן המת, כבד, כליה, לב, לבלב, חלקי מוח, מוח עצם, מעיים, עור, קרנית, ריאה, השתלות משולבות של מספר איברים, היבטים פסיכולוגיים סוציולוגיים וחינוכיים במושגים בתורמים ובבני משפחותיהם. היבטים משפטיים של נטילת איברים.</p>															
תוכן- היבטים הלכתיים:															
<p>ההיבטים ההלכתיים של כל הנ"ל ובנוסף: כניסה לסכנה ולספק סכנה, הגדרות לא תעמוד על דם ריעד, מעמדו של תורם חי, תשלום בעד איברים, מעמדו של תורם מת, הגדרת המוות בהלכה, היחס לסבל וכאב, נטילת איברים מפסולי דין, תרומת רקמות עובריות, שבת ומועד בהשתלות, סחר והעברת איברים להשתלה בחו"ל, מעמד המשפחה, היבטים רוחניים-הלכתיים של איברים תרומים, הבדלים בין איברים שונים לעניין תרומה אור ההלכה.</p>															

שם הקורס:							פוריות האדם- היבטים מדעיים והלכתיים									
המרצים:							ד"ר יהודית לקס והרב יעקב אריאל									
שיעור:		2	שעות		1	סמסטר		1	סה"כ ני"ז:		1					
סילבוס:																
רקע:																
<p>לכ – 15% מהזוגות יש הפרעות בפוריות. כאשר ההפרעה מתחלקת באופן שווה בין הגברים והנשים. ב – 1978 בוצעה לראשונה הפריה חוץ גופית ומאז אנו עדים להישגים עצומים בתחום המחקר והטיפול בזוגות עם הפרעות בפוריות. מטרת הקורס היא בראש ובראשונה ללמד מהי רבייה טבעית, מהן ההפרעות השכיחות בפוריות ודרכי הטיפול בהן. זאת לצד סקירת הסיכונים הכרוכים בטיפולי הפוריות השונים.</p> <p>תוכן - היבטים רפואיים:</p> <p>מבנה ותפקוד איברי הזכר, מבנה ותפקוד איברי הנקבה, מבנה ותפקוד הזרע, מבנה ותפקוד הביצית, הגדרות ושכיחות עקרות, סיבות לעקרות מצד הגבר, סיבות לעקרות מצד האישה, סיבות לעקרות בזוג, שיטות אבחון עקרות בגבר, שיטות אבחון עקרות באישה, טיפולים בעקרות הגבר, טיפולים בעקרות האישה, הזרעה מלאכותית הפריה חוץ-גופית, שיבוט אדם, היבטים פסיכולוגיים וסוציולוגיים בייעוץ גנטי.</p> <p>תוכן – היבטים הלכתיים:</p> <p>ההיבטים ההלכתיים של כל הנ"ל ובנוסף: הגדרות מצוות פריה ורביה וגבולותיה, חיובי דרבנן ללידה והולדה והגדרותיהם, דיני הו"ל, בדיקות פוריות לרווקים, טיפולי עקרות כחובה וכרשות, טיפולי גברים בנשים ולהיפך, בעיות אין אונות בהלכה, דיני עקרה זכויותיה ומעמדה, קביעת אבהות ואימהות בהלכה, ההורות בהלכה, הזרעה מלאכותית ויבום, תרומת זרע מיהודי ונכרי, הזרעה ממקור אנונימי, בנק זרע, הפריית רווקה, תרומת ביציות, סחר בביציות, מעמדה של תורמת הביצית, הגדרת ההורות בשיבוט, ההתערבות בטבע, בעיות הלכתיות ומוסריות בהזרעה ממת, אחריות רופא, סודיות, כפיית הורות.</p>																

77-757-21

מספר קורס:

שם הקורס:						ביולוגיה והלכה	
שם המרצה:						הרב פרופ' שפרן ומרצים: פרופ' שלמה גרוסמן והרב יהודה עמיחי	
שיעור:		2	שעות		1	סמסטר	1
סילבוס:							

<p>מטרת הקורס להפגיש בין התורה והמדע ע"י מבחר שאלות אקטואליות, דיון בהן והצגת פתרונות אפשריים. מבנה הקורס – הרצאה פרונטלית בליווי מצגת ודיון פתוח. אין צורך בציוד מעבדה כלשהו, כגון מיקרוסקופ או כלי ניתוח. בסוף הקורס תהיה בחינה, תוגש רשימת ספרות משלימה. הגבלה עד 50 במספר המשתתפים. להלן מבחר נושאים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. מתי נברא האדם – מדע מול תורה. האם תאריכי פחמן 14 אמינים כדי לערער את האמונה שגיל האדם 5768 שנה ? 2. ההבדלים בין שיעורי 'כזית' וסיבותיהם. 3. האם יוצאים ידי חובה במצות העשויות מקמח שיבולת-שועל (Avena) ? מהם חמשת מיני דגן ? 4. חטא עץ הדעת: החטא, העונש והתיקון. הנימוקים והעקרונות בהבנת ארבע הדעות של חז"ל: 1. עץ הדעת חיטה היה. 2. עץ הדעת גפן היה. 3. עץ הדעת תאנה היה. 4. עץ הדעת אתרוג היה. 5. כשרותן של חיות טהורות טעימות. מהו כוי ? מהו זבו ? האם מותר לאוכלם היום ? 6. בחינת הזיהויים של עשרת מיני מעלי-הגרה הטהורים על-פי הטקסונומיה. 7. "עצי שטים עומדים". האם בנו את המשכן וכליו מעצי שיטה מלבינה או שיטת היאור ? 8. האמנם 'שושן' או 'שושנה בין החוחים' זהים לנופר צהוב ? 9. מהו ירק ומהו אילן לעניין ברכות או ערלה. 10. ההורג כינה בשבת כהורג גמל בשבת ? 11. עץ התמר ופריו. האבקה בערב פסח. פרי לח ויבש. שיעור ככותבת. 12. המוציא... דבק – כדי ליתן בראש השבשבת (משנה, שבת ח, ד). פירוש המשנה. 13. האם כל עם ישראל יכול להקריב היום קרבן פסח, אם הייתה אפשרות לכך מצד השלטונות? 14. הבאת שליש בתבואה. 15. הרכבת אבטיח או מלון על דלעת. 							
--	--	--	--	--	--	--	--

		מחקר כמותי		שם הקורס:	
		מסלול: מדע והלכה		תואר שני:	
		ד"ר אלכסנדר קליין email: kleina@g.jct.ac.il		שם מרצה:	
שני	שנת	1	סה"כ נ"ז:	1	שעות
	סמסטר				2
שיעור:					

מטרות על

מטרת הקורס היא ללמוד את עקרונות המחקר הכמותי-אמפירי, ולהכיר את הפרוצדורות הסטטיסטיות המתקדמות.

מטרות ספציפיות

הקורס אמור ללמד את המיומנויות הבאות:

- 1) ידע להבנת מושגים בסיסיים במחקר ובסטטיסטיקה.
- 2) ידע לניסוח שאלת המחקר.
- 3) ידע בבחירת פרוצדורה סטטיסטית המתאימה לשאלה המחקרית.
- 4) ידע בשימוש בנתונים לבחירת שאלות מחקריות.
- 5) מיומנות להפקת פלט SPSS על פי המודלים הסטטיסטיים.
- 6) מיומנות בפיענוח דפי פלטים.
- 7) כתיבת התוצאות מהפלט במתכונת של פרק "תוצאות".
- 8) הכרת פקודות SPSS.

נושאי הלימוד

1) הצגת נתונים בטבלאות ועקומות

- משתנה, שכיחות, התפלגות השכיחויות, נתונים בודדים ומקובצים, גבולות מדומים ואמיתיים, שכיחות יחסית ומצטברת, דיאגרמת מקלות ומצולע, הסטוגרמה

2) מדדים למיקום מרכזי

- שכיח, אמצע הטווח, חציון, ממוצע.

3) מדדים לפיזור

- טווח, שונות וסטיית תקן

4) בדיקת השערות

- הגדרות יסודיות, הפעלת הבדיקה, מקרים שונים,

5) מבחן לבדיקת טיב התאמה

- בדיקת טיב התאמה להתפלגות נתונה, טבלאות תלות הדדית

6) ניתוח שונות חד-כווני

- הצגת הבעיה, תיאור הנתונים, הנוסחה היסודית של ניתוח שונות, נוסחאות לחישוב

- הרחבה, השוואות מרובות

7) ניתוח שונות רב-כיווני

- הצגת הבעיה, הצגת המודל, ניתוח תוצאות, אינטרקציה, מדידות חוזרות, השוואות

מרובות, ניתוח שונות רב-משתני

8) רגרסיה לינארית פשוטה

- מקדם מתאם של פירסון, הצגת המודל של רגרסיה לינארית פשוטה, חישוב הנוסחאות

- בדיקת מובהקות הרגרסיה, אחוז השונות המוסברת

- 9) רגרסיה לינארית רב-משתנית
 - הצגת המודל, ניתוח תוצאות, רגרסיה בצעדים,

- 10) ניתוח גורמים
 - אלפא של קרונבך, ביצוע ניתוח גורמים

דרכי הוראה : הרצאה פרונטלית.
דרישות המרצה : ציון עובר במבחן הסופי.

רשימה ביבליוגרפית:

- חוברת הקורס
- מבוא לסטטיסטיקה, האוניברסיטה הפתוחה
- תלמה לויתן אלונה רביב, מבוא להסתברות וסטטיסטיקה, סטטיסטיקה, עמיחי 2000
- אפרים דרום, סטטיסטיקה עם דוגמאות מתחום החינוך והפסיכולוגיה, דקל 1977.
- אפרים דרום, רגרסיה לינארית, 1993.
- שיטות מחקר במדעי החברה (יחידות 11 ו-12), הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
- John E. Freund, Modern Elementary Statistics, Prentice-Hall 1984
- Freedman, Pisani, Purves: Statistics, Norton 1978
- William W. Hines, Douglas C. Montgomery, Probability and Statistics in Engineering and Management Science, John Wiley & Sons, U.S.A. 1990
- McClave, Statistics for Business and Economics
- Wonnacott, Introductory Statistics for Business and Economics
- Shmueli, Data Mining for Business Intelligence
- Anderson, Statistics for Business and Economics

שם							בע"ח בהלכה	
הקורס:							18-013-77	
מרצה:							ד"ר ארי זיבוטפסקי	
ari.zivotofsky@biu.ac.il								
שיעור:		2	שעות	1	סמסטר	1	סה"כ נ"ז:	
סילבוס:								

רקע:

לעתים קרובות רבנים ומחנכים מתבקשים להסביר או לחוות דעה – לאו דוקא לפסוק הלכה- בהלכות הקשורות לבעלי חיים. בקורס הזה נעמיק במספר נושאים שבהם עולם ההלכה נפגשת עם עולם בעלי החיים.

תוכן - תכנית הוראה לדוגמא:

- 1 הלכות צער בעלי חיים וניסויים בבעלי חיים, ציד, מלחמת שוורים, ועוד
- 2 כשרות בהמות וחיות- רקע
- 3 כשרות בהמות וחיות- מחלוקות הלכתיים מודרניים
- 4 שופרות- אנטומיה, טקסונומיה, וכלי של ר"ה
- 5 תוצרת בע"ח כולל דבש וחלב
- 6 הלכות והמדע של ביצים
- 7 כשרות עופות- רקע ומחלוקות הלכתיים מודרניים
- 8 טרפות
- 9 חליבה בשבת
- 10 זיהוי החלזון
- 11 חגבים בהלכה
- 12 דגים- כשרותם ומחלוקות לגבי כשרותם
- 13 שחיטה והפולמוס הסוער סביבה בימינו.

מרכיבי הציון הסופי : 100% מבחן

פיזיקה ושבת בעידן המודרני						שם הקורס:	
18-007-77							
Dror.Fixler@biu.ac.il						מרצה: ד"ר דרור פיקסלר	
שיעור: 2		שעות		1		סמסטר	
		סה"כ נ"ז:		1			
סילבוס:							

מטרות הקורס:

(מטרות על/מטרות ספציפיות): אחד מחידושי ואפיוני הדת היהודית היא השבת. אופייה של השבת השתנה ללא הכר כתוצאה מהמהפכה המדעית ובדורות האחרונים בעקבות חידושי הטכנולוגיה והמדע. מטרת הקורס ללמד את יסודות השבת מהצדדים השונים ולהבין את התמורות שחלו ועתידיים לחול ביום מיוחד זה.

תוכן הקורס:

(רציונל, נושאים): כל שיעור יחולק לשני חלקים. בחלק אחד נלמד את הצדדים המדעיים/פיסיקליים/הנדסיים שבנושא וחלקו השני יוקדש לצדדים התורניים שבו.

1	האם יש שינוי בצדדים ההלכתיים כתוצאה מהשינוי במציאות הטכנולוגית?
2	יסודות טכנולוגיים בחשמל
3	חשמל בשבת אסור משום מוליד
4	חשמל בשבת אסור משום בונה
5	חשמל בשבת אסור משום מכה בפטיש
6	שיטת חכמי הספרדים ביחס לחשמל ביו"ט, ואיסור חשמל משום עובדין דחול
7	קרינה- גוף שחור, LED, פלואורסצנציה
8	שימוש בתאורת LED בשבת
9	ריאקציות כימיות בשבת
10	בישול בחמה ובתולדותיה, מיקרוגל וכיריים אינדוקציה
11	גלאיים בשבת
12	גלאים מגנטיים וגלאי נפח
13	ממשקי אדם-מכונה

חובות הקורס: הגשת עבודת סיכום + הצגת פוסטר בכנס תורה ומדע

דרישות קדם: קורס מבוא בפיסיקה

חובות/דרישות/מטלות: מבחן בסוף הסימסטר 60% מהציון

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי/ציון עובר): 60% מבחן 40% עבודה ופוסטר. ציון מספרי

ביבליוגרפיה (רשות): מאורי אש: אוירבך, שלמה זלמן. מעליות בשבת: מחקר ובירור הלכה אודות השימוש במעליות בשבת, כולל תיאורים טכניים ותכניות פתרון / מאת הרב לוי יצחק היילפרין. אוצר החשמל: תמצית הדיונים ההלכתיים, על מקורותיהם של כל עניני החשמל, כליו, ומכשיריו, מתוך האנציקלופדיה התלמודית

שם הקורס:						התמודדות היהדות עם סוגיות מדעיות ופילוסופיות									
18-006-77															
מרצה:						הרב פרופ' יגאל שפרן									
שיעור:		2		שעות		1		שנתי		סמינריון		סה"כ נ"ז:		2	
												סילבוס:			

כללי:

הקורס הזה ניתן על ידי מספר מרצים. הרב פרופ' שפרן מרכז הקורס. הקורס מחולק לשני סמסטרים כדלהלן:

סמסטר א'

במהלך הסמסטר יהיו מספר הרצאות פרונטליות (ע"י מרכז הקורס וע"י אחרים), בנוסף לכך תהייה מטלה שבועית/דו שבועית. בכל שבוע על כל סטודנט. לקרוא את חומר הרקע ולענות על השאלות.

סמסטר ב'

כל סטודנט ישלח למרכז הקורס נושא הכורך מדע והלכה, ולאחר אישור הנושא והביבליוגרפיה, הסטודנט יכתוב עבודה אקדמאית בנושא.

נושאים נוספים:

בחירה חופשית ודטרמיניזם (קביעות)
 בחירה חופשית ואינדטרמיניזם (אי-קביעות)
 בחירה חופשית ומדעי המוח
 NOMA: דת ומדע כתחומים נפרדים
 גוף ונפש בדת ובמדע

פרופ' עלי מרצבך:

ידון בנושאים - דיוק מתמטי, מדידות תחזית, אקראיות:
 1. הקדמה מתמטית:

1. מספרים אי-רציונאליים, עוצמות, משפט קנטור, אין-סופים שונים.
2. פאי בהלכה. הרמב"ם (פירוש המשניות עירובין א ה), משפט Lambert ומשפט Lindemann.
3. אי-קיום דיוק במדידות.
4. רמת מובהקות. אי-דיוק מהותי במדידות.
5. מספרים נורמאליים, משפט Borel. מידה של קבוצה.

2. הדיוק בהלכה:

1. מדידות בהלכה וזמני היום.
2. כמה לדייק? ספר החינוך ("שלא להונות במידות"), רמב"ם, ראב"ד, מאירי.
3. דיוק בסטטיסטיקה (בדיקת חרקים), חזקה.
3. תחזיות והבחירה החופשית:

1. הדטרמיניזם Laplace
2. כאוס ואי היציבות, Poincare, משואות דיפרנציאליות
3. תחזית מזג האוויר, Lorenz, אפקט הפרפר (תהליכים אינם ניתנים לחיזוי).
4. תורת ההסתברות:

1. הפילוסופיה של ההסתברות.
2. המשפטים היסודיים של ההסתברות (חוק המספרים הגדולים, הלמה של Borel Cantelli).
3. מושג ההדמיה (סימולציה) ומשמעותו.
4. התרוששות המהמר, טכסיסים מעורבים, גנטיקה.
5. גורל והגרלות ביהדות:

1. מקריות ואקראיות, אקראיות מהותית?
 2. השגחה נסתרת, ניסים, קללות.
 3. הגרלות אצל חז"ל ומשמעות הגורל.
 4. גורל בדיני נפשות ובדיני ממונות.
 6. תפילה לפני הגרלה.
 6. הסטטיסטיקה והברכה הסמויה מן העין:
 1. חשיבות הסטטיסטיקה. דרך גילוי, איסטרטגיות מעורבות.
 2. מפקד אוכלוסין: השיטות השונות.
 3. הסמוי מן העין. ענן הקטורת, עשן, כאוס, הגז לפי Van Helmont.
 7. רוב, קבוע וחזקה
 1. הסוגיות בש"ס.
 2. מרחבי הסתברות.
- ביבליוגרפיה:
- חוברות הגיון א, ב, ג, ד, ה.
 - כתב העת בד"ד.
 - הגיון הגורל, עלי מרצבך, הוצ' ראובן מס בע"מ, תשס"ט.

שם הקורס:		גניקולוגיה והלכה	
מטרה:		18-015-77	
שיעור:		ד"ר אוריאל לוינגר	
סילבוס:		DR.ULEVINGER@gmail.com	
1	סמסטר	1	שעות
1	סה"כ נ"ז:		

מטרות הקורס:

1. הכרת הפיזיולוגיה והאנטומיה הקשורה למערכת הרבייה של האישה
2. הכרת התהליכים, המחברים בין ההלכה ובין המרכיב הרפואי של בני הזוג.
3. לימוד משותף של דיני הנידה בראיה הפיזיולוגית, רפואית.
4. הסימביוזה המיוחדת בהלכה היהודית כפי שהיא מתבטאת בדיני אישות.

תוכנית לימודים מפורטת

שיעור מס	הנושא
1	אנטומיה ופיזיולוגיה
2	סירוס ועקריות
3	נידה וזבה, וסתות שונים
4	מחזור וגלולות, כתמים, קרום הבתולין
5	הריון, משכב לידה ואמבריולוגיה של העובר
6	לידה, זירוז לידה, ניתוח קיסרי
7	הבעל בחדר הלידה
8	פריון הגבר, פצוע דכה
9	בדיקה גניקולוגית
10	הריון חוץ גופי, פונדקאות
11	הפרעות אנדוקרינולוגיות, איילוניות
12	הנקה, שדיים
13	הפלות

חובות התלמידים: השתתפות פעילה בקורס
ציון: עבודת גמר + השתתפות פעילה בקורס.

ביבליוגרפיה:

ספר אנטומיה

שיעורי שבט הלוי – הלכות נידה - הרב שמואל וואזנר
מראי מקומות שינתנו במהלך הקורס

שם הקורס:						סוגיות נבחרות במדע והלכה - הלוח העברי 18-020-77					
מרצה:						ד"ר ערן רביב					
שיעור:		2		שעות		2		סמסטר		1	
סילבוס:						סה"כ נ"ז: 1					

מטרות הקורס:

1. הנחלת ידע הלכתי, מתמטי, היסטורי, ואסטרונומי בתחום לוח השנה בכלל, והלוח העברי בפרט.
2. העמקת הידע והבנת המבנה של הלוח העברי.
3. רכישת כלים ושיטות לחישובים בתחום הלוח.
4. בסיום הקורס כל סטודנט יוכל לחשב בעצמו את סימן השנה ואת הלוח העברי לשנה נתונה.

תוכנית לימודים מפורטת

מספר הרצאה	נושא
1	מבוא כללי, תמרורים בהיסטוריה של הלוח העברי, מדוע צריכים לוח שנה, הזמן כבסיס ללוח, רקע כללי - לוח יוליאני גרגוריאני.
2,3	מבוא אסטרונומי: ספרת השמים (עונות השנה, תנועת השמש, מופעי הירח, זניט, נדיר, אופק שמיימי, משווה שמיימי, התנועה היומית, עונות השנה II, מערכות קורדינאטות, זווית /השעה, נטייה, חישוב מחצית היום)
4	עיונים במצוות קידוש החודש לרמב"ם.
5	מבוא הלכתי היסטורי - 3תקופות בלוח העברי, מצוות קדוש החודש, הליך קביעת יום ראש החודש בתקופת הראייה, ניתוח אירוע "שחרית במזרח וערבית במערב" - רמב"ם ורז"ה.
6	חקירת עדי החודש - ניתוח סוגיא במסכת ראש השנה
7	בניית לוח ירחי שמש (חלוקת השעה ל-1080, מציאת אורך החודש הממוצע, ממצאי ולנר, השוואת לוח ירחי)
8	תחילת חשבון המולדות (מולד תוהו ובהר"ד, חישוב מולד החודש, מציאת מולד תשרי של ראש המחזור, נוסחת לוינגר)
9	סדר שנות המחזור - מציאת מולד תשרי -, סדר השנים הפשוטות והמעוברות
10	מערכת הדחיות - ארבעת הדחיות, אורך השנה.
11	קביעת השנה: גדה בפשוטה הוז במעוברת, סימן השנה
12	לוח ארבעה שערים
13	לוח ס"א ראשים

חובות התלמידים: השתתפות פעילה בקורס
ציון: בחינה.

ביבליוגרפיה נבחרת:

- שערים ללוח העברי – רחמים שר שלום.

- הלוח העברי – שלום וילק.
- על השמינית – יעקב לוינגר.
- מראי מקומות שיינתנו במהלך הקורס.

תוכנית הלימודים המלאה מוצגת בנפרד. לפרטים נוספים נא פנה אל יועץ התוכנית, ד"ר ערן רביב :
Eran.Raviv@biu.ac.il
לתשומת לבך: מסמך זה נועד להתרשמות כללית ובכל מקרה התקנות הקבועות של
האוניברסיטה, הן המחייבות.

נספח - רשימת עבודות תזה לתואר שני במגמת מדע, הלכה וחינוך

סטאטוס	נושא המחקר	מחלקה (מנחה)	שם המנחה	שם הסטודנט	
אושרה הצעת המחקר	יחסי השמיעה בין מעשה השמיעה בהלכה לבין התהליך הפיסיקאלי שעובר אות השמע	הנדסה	ד"ר דרור פיקסלר	אמיר פרלמן	1
אושרה הצעת המחקר	הגדרה מדעית של קול הברה	הנדסה	ד"ר דרור פיקסלר	דוד מטס	2
אושרה הצעת המחקר	תפיסות של נשים את תפקיד הרב בעת התמודדות עם מצב רפואי הלכתי,	חינוך	ד"ר מרים אלפסי	נורית גרינברג	3
אושרה הצעת המחקר	ליווי ותמיכה רוחנית של החולה הסופני תפיסת התפקיד מנקודת מבטו של התומך	חינוך	פרופסור חפציבה ליפשיץ והב	דפנה גוטמן	4
אושרה הצעת המחקר	קיום ברית מילה במקרה של צהבת יילודים	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	אבישי גרינצייג	5
אושרה הצעת המחקר	רמח איברים באדם" אל מול ממצאים מדעיים	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	תמר לשם	6
אושרה הצעת המחקר	סגירת פצעים בשבת וביום טוב	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	שי ויסבורט	7
אושרה הצעת המחקר	פניית נשים חרדיות לקבלת טיפולי פיזיותרפיה לשיקום רצפת האגן- מניעים הלכתיים ורפואיים	רפואה	פרופ' יעקב בורנשטיין, פרופ' מנחם נוימן	לאה טנא	8
אושרה הצעת המחקר	גדרי מצוות הבאת ילדים לעולם לאור ההתפתחות המדעית בטיפולי הפוריות	רפואה	ד"ר אוריאל לוינגר וד"ר רמי דון	יוני הראש	9
העבודה אושרה	בחינת העקרונות ההלכתיים בבליעה ופליטה בכלים תוך השוואה לראליה	הנדסה	ד"ר דרור פיקסלר	יאיר פרנק	10
העבודה אושרה	בית ספר תורני מדעי - מהו?	חינוך	ד"ר דבורה קורט	חיים שקד	11
העבודה אושרה	תמיכה הורית, חווית היום יום בבית הספר והתנדבות בקהילה כמנבאים מעורבות בהצקות	חינוך	ד"ר נורית קירש	אורית בלוח	12
העבודה אושרה	תרבות פנאי של נערות דתיות	חינוך	ד"ר מתי רונן	שולמית בן חור	13
העבודה אושרה	ושאלה אשה מאת רעותה : פרוייקט יועצות ההלכה של מדרשת "נשמתי"	חינוך	הרב פרופסור יגאל שפרן וד"ר נורית קירש	מנחם פז	14
העבודה אושרה	מילה בחזית הטכנולוגיה : ברית מילה בלייזר - היבטים הלכתיים	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	איתי מרקוביץ	15
העבודה אושרה	מחקר בסוגיית "פתיל תכלת" לשם הוראתו לנוער לקראת בר מצווה	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	הלל מרצבך	16
העבודה אושרה	הגורמים לצמצומה המשמעותי של מחלת הטיי זקס באוכלוסייה היהודית	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	יהודה יפרח	17
העבודה אושרה	השפעת בדיקת אבהות והריון חוץ גופי על הלכות ממזרות וההשלכות החינוכיות	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	יעקב גיגי	18
העבודה אושרה	ראיה בעזרת אמצעים בהלכה	מדעי המוח	ד"ר ארי זיבוטופסקי	איתן כהן	19
העבודה אושרה	הלוח העברי העתידי- בדיקת אפשרויות	מתמטיקה	פרופ' עלי מרצבך	יואל לנגה	20

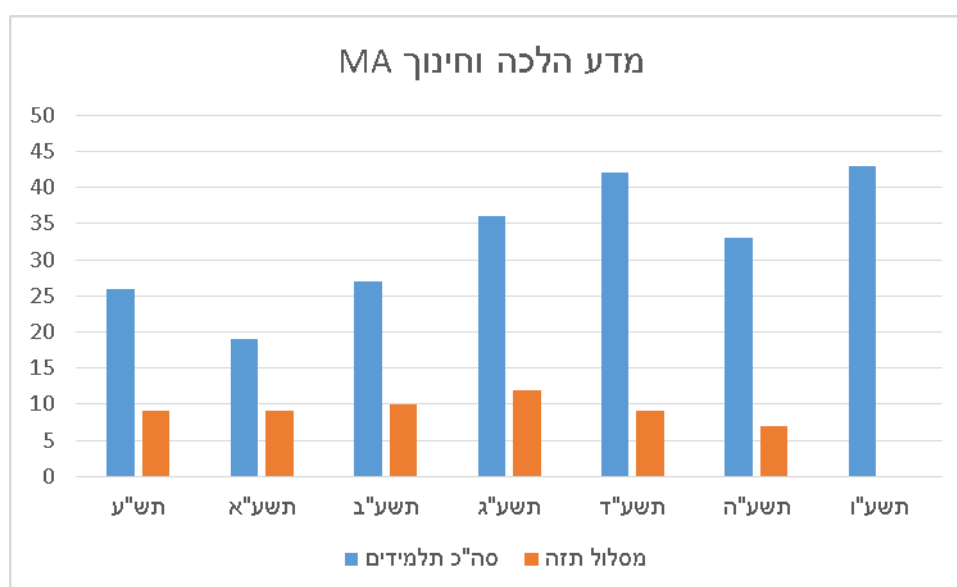
שם הסטודנט	שם המנחה	מחלקה (מנחה)	נושא המחקר	סטטוס	
21	ערן רביב	פרופ' עלי מרצבך	מתמטיקה	ניתוח מבנים מתמטיים בלוח העברי	העבודה אושרה
22	מנחם קמפינסקי	הרב פרופ' נריה גוטל	חינוך	משנתו החינוכית של הרב שלמה זולבה	הצע"מ בכתיבה
23	הודיה ירוסלביץ	ד"ר דניאל מלאך וד"ר ארי זיבוטופסקי	מדעי המוח	מידת ההתאמה בין רמת הדתיות של נשים לבין בדיקות בהריון	הצע"מ בכתיבה
24	מיכל רצון	ד"ר כרמלה אבדר אונ' העברית וד"ר זיבוטופסקי	מדעי המוח	מנהגי טהרת הנשים בתימן	הצע"מ בכתיבה
25	שרון פנגלה	פרופ' משה עמאר וד"ר נסים ליאון	סוציולוגיה	פריפריה הלכתית - על דחיקה והדרה של פסקי רבני יהדות מרוקו מנהגיהם והגותם במדינת ישראל	הצע"מ בכתיבה
26	מיכאל אדלר	ד"ר אוריאל לוינגר וד"ר זיבוטופסקי	רפואה	היחס לריטלין בהלכה	הצע"מ בכתיבה
27	אלעזר אהרונוסון	ט.נ.		תורת הקואנטים בהלכה	הצע"מ בכתיבה
28	יהודה ולד	ט.נ.		מצב נפשי כפיקוח נפש	הצע"מ בכתיבה
29	חזקי בן יהודה	ט.נ.	חינוך	המבנה הרצוי של כיתה	הצע"מ בכתיבה
30	שמואל רפפורט	ט.נ.	חינוך	תכנית להקניית יידע תורני בחינוך היסודי	הצע"מ בכתיבה
31	נעה בן דוד	ט.נ.	חינוך	חינוך בנות לזהות נשית יהודית	הצע"מ בכתיבה
32	דוד זולדן	ט.נ.	חינוך	התמודדות של נוער דתי עם ADHD בקיום מצוות	הצע"מ בכתיבה
33	מרב מדליון	ט.נ.	חינוך	הוראת האבולוציה בבתי ספר דתיים	הצע"מ בכתיבה
34	ברקת רביבו	ט.נ.	חינוך	בתחום החינוך	הצע"מ בכתיבה
35	מתנאל חיון	ד"ר ארי זיבוטופסקי	מדעי המוח	דיני גרמא בשבת בתעשייה מודרנית	נמסרה הצעת מחקר לאישור
36	מרדכי סולטן	ד"ר ארי זיבוטופסקי	מדעי המוח	הדלקת חשמל ביום טוב על פי משנת חכמי הספרדים	נמסרה הצעת מחקר לאישור
37	יוסף אות	פרופ' הנרי טראו, ד"ר ארי זיבוטופסקי	רפואה	קדם בשבת: הסתכלות חדשה על מריחת קדם בשבת לאור הממצאים המדעיים	נמסרה הצעת מחקר לאישור
38	נתנאל אורבך	ט.נ.		ארכאולוגיה והלכה	נמסרה הצעת מחקר לאישור
39	רחל שנדרובסקי	ד"ר ארי זיבוטופסקי וד"ר אלכס אטלין	מדעי המוח	שיבוט אנושי כפיתרון הלכתי לאי-פוריות	טרם נמסרה הצעת המחקר

נספח – סטטיסטיקה ונתונים מצטברים (תש"ע- תשע"ה)

כללי-

בתכנית עד היום למדו כ- 180 סטודנטים, כארבעים מתוכם במסלול תזה, לפי הפילוח הבא:

שנה	תש"ע	תשע"א	תשע"ב	תשע"ג	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ו
סה"כ תלמידים	26	19	27	36	42	33	43
מסלול תזה	9	9	10	12	9	7	

תואר שלישי

- מתוך תלמידי התכנית יש כיום 3 דוקטורנטים הלומדים לתואר שלישי

מתוך תלמידי התכנית סיימו תואר שלישי הסטודנטים הבאים:

- ד"ר חיים שקד – "חשיבה מערכתית במנהיגות חינוכית: מאפיינים, מקורות והתפתחות" בהנחיית פרופ' חן שכטר.
- ד"ר ערן רביב- "מחקרים מתמטיים בלוח העברי" בהנחיית פרופ' עלי מרצבך (מתמטיקה) וד"ר מאיר רפלד (תלמוד).